

Katedra dokumentární tvorby

Posudek teoretické diplomové práce – bakalářské x / magisterské

Autor/ka práce: Marie-Magdalena Kochová

Název práce: **Spolupráce s protagonistou s poruchou autistického spektra v českém dokumentárním filmu**

Posudek vedoucí/ho práce x

Posudek oponenta/ky

Autor/ka posudku (jméno, příjmení, pracoviště): RNDr. MgA. Alice Růžičková

Hodnocení obsahu a výsledné podoby teoretické diplomové práce:

Vhodnost zvoleného cíle a přístupu práce.....A

Relativní úplnost zpracované literatury ke zvolenému tématu.....A

Schopnost kriticky vyhodnotit a použít odbornou literaturu.....B

Logičnost struktury práce, souvislost jejich kapitol a jejich proporce.....A

Jazyková a stylistická úroveň práce.....B

Dodržení citační normy (pokud se v textu opakovaně vyskytují přejaté pasáže bez udání zdroje, práce nemůže být doporučena k obhajobě)B

Obrazové přílohy v dostatečném rozsahu, oprávněnost a vhodnost příloh, grafická úpravaA

Původnost práce, přínos k rozvoji oboru.....A

Celkové hodnocení diplomové práce (A-F)A

(vysvětlivky hodnocení: A = výborný výkon převyšující daná kritéria, B = nadprůměrný výkon s minimem chyb, C = průměrný výkon s přijatelným počtem chyb, D = přijatelný výkon s větším počtem chyb, E = výkon vykazující minimální naplnění kritérií, F = nepřijatelný výkon)

Doporučení:

Vlastní slovní hodnocení teoretické diplomové práce obsahuje odstavec shrnující obsah práce a její závěry; rozvádí detailněji hodnocení dílčích kritérií uvedených výše, zejména zdůvodnění známek D, E, F; vyzdvihuje přednosti práce, zvláště v případě hodnocení A, B; formuluje otázky, k nimž se student/ka musí při obhajobě vyjádřit; na závěr uvádí jednoznačné vyjádření, zda autor prokázal či neprokázal schopnost samostatné tvůrčí činnosti ve své oblasti výzkumu, zda jeho práce splňuje či nesplňuje požadavky standardně kladené na diplomové práce, zda vedoucí/oponent práci doporučuje či nedoporučuje k obhajobě a jakou známku navrhuje. Slovní hodnocení má typicky rozsah 1 normostrany; v případě práce bez výtek může být i kratší. U prací, kde není co vytýkat, je namístež položit doplňující otázku ve smyslu, kam by uchazeč pokračoval v dalším výzkumu.

Vlastní slovní hodnocení teoretické diplomové práce:

Volba tématu bakalářského filmu i bakalářské teoretické práce Marie-Magdaleny Kochové je významně ovlivněna faktem, že žije v rodině se starší sestrou s atypickým autismem a mentální retardací, a tak je s touto problematikou dokonale seznámena vzhledem ke své dosavadní celoživotní zkušenosti.

Termín autismus byl poprvé použit v roce 1934, přesto dodnes společnost neumí zcela pochopit diagnózu ani přijmout jedince, kteří jsou touto nemocí postiženi. Onemocnění je charakterizováno především „porušením reciproční sociální komunikace“ – uvádí se velké spektrum projevů, jako je přecitlivělost či naopak malá citlivost, nízký práh bolesti, časté střídání nálad často bez vnějšího podnětu, strachy, frustrace, touha po předvídatelnosti, výskyty stereotypních rituálů, projevy destrukce, sebezraňování či agresivity. Výzkumy pak prokázaly, že za onemocněním stojí nejen dědičnost, ale také náhodné nové mutace, vliv může mít i prostředí či kombinace dalších faktorů (např. nežádoucí reakce na očkování).

Magda Kochová na 47 stranách své teoretické práce se v 7 kapitolách věnuje možnostem **Spolupráce s protagonistou autistického spektra v dokumentárním filmu**. V první části práce díky rešerším odborné literatury umožňuje pochopit rozsah poruch a jejich projevů. Vysvětluje lékařské termíny a vědecké pojmy, a také stručně charakterizuje i jednotlivé poruchy autistického spektra (dále ve zkratce PAS) jako je dětský autismus, atypický autismus, Aspergerův syndrom, Rettův syndrom a dezintegrační porucha.

Kochová popisuje obtížnost diagnostiky osob s PAS, jejichž přidružené obtíže a projevy často mívají individuální podobu, a proto jsou i výsledky screeningových testů odlišné. Komunikace s konkrétními postiženými je tak ovlivněna mírou jejich poškození ve škále od osamělého vyhýbání se kontaktu až po naopak nepřiměřené vyhledávání a navazování fyzického kontaktu. Poruchy komunikace jsou hlavními příznaky onemocnění osob s PAS a pro filmaře, kteří chtějí pracovat s protagonisty s touto diagnózou, je nesmírně důležité, aby si uvědomili, že jejich představitel může mít omezenou empatii či neschopnost porozumět sociálním kontextům a společenským pravidlům (např. nerozumí ironii a humoru, berou vše doslovně). Dále mohou mít autisté obtíže ve verbální i neverbální komunikaci (repetitivní používání jazyka, omezená mimika, nekonzistentní oční kontakt či neadekvátní gesta), přesto z mnoha výzkumných prací vyplývá, že osoby postižené PAS o komunikaci stojí. Dokumentární filmy, stejně jako tato teoretická práce se snaží zvýšit společenskou informovanost o autismu a chtějí osoby s PAS destigmatizovat. Pokud vzroste vstřícnost a schopnost s postiženými komunikovat, bude společnost obohacena o autentické charisma lidí s autismem, jejichž projev postrádá autocenzuru i sebestylizaci, k jaké se bohužel uchylují tzv. „normální“ lidé.

Pro každého člověka s PAS nutně najít vhodnou individuální komunikační platformu, proto v 2016 vznikl díky Vládnímu výboru pro zdravotně postižené občany „klíč pro komunikaci s osobou s autismem“, který stejně jako manuál Národního ústavu pro autismus „1+10 zásad komunikace s lidmi s autismem“ pomůže laické i odborné veřejnosti usnadnit komunikaci s osobami s PAS a zbavit se předsudku, že autisté o sociální kontakt nemají zájem.

Ve druhé části své teoretické práce Magdalena Kochová vede polostrukturované rozhovory s českými režiséry tří dokumentárních filmů, které se této tématice věnovaly – Miroslav Janek natočil v 2016 „Normální autistický film“, Veronika Stehlíková v 2017 „Děti úplňku“ a Zuzana Kirchnerová a Tomáš Bojar „Pět statečných“ v 2018. Kochová vždy uvádí praktické okolnosti vzniku námětu, režijní autorský přístup, popis metody i natáčecího modu, specifika práce, jaké hranice si dokumentaristé stanovili, míru autenticity, způsob komunikace jak s autistickými dětmi, tak i jejich rodiči, a končí reflexí výsledného filmu po projekci samotným protagonistou i jeho blízkými.

Osobně jako nejdůležitější část této teoretické práce vnímám zařazení rozboru režijního přístupu i samotné Magdy Kochové k filmu „Ta druhá“, který vzniká letos jako její bakalářský film. Podpora rodin dětí s PAS je malá, ale téma sourozenců postižených dětí je upozaděno zcela, proto se rozhodla na něj upozornit. Popisuje, jak oslovila 60 neziskových organizací, aby našla rodiny se sourozenci handicapovaných a následně si vybrala Johanku s Rozálkou v situaci, která nejvíce zrcadlí její vlastní zkušenost. Rodiny s postiženými dětmi věnují výrazně větší pozornost, čas i péči

nemocnému dítěti a sourozenec bývá stavěn do role dalšího pečovatele, který musí být chápající, trpělivý a nápomocný, ačkoli sám by měl mít právo na vlastní dětské vrtochy. Vyčerpání a frustrování rodiče však na „druhé“ dítě už často nemají kapacitu. Tato autoterapie filmem, důležitá sebereflexe a náhled na osobní nelehkou životní zkušenost je pro Magdu Kochovou stejně důležitá jako vzájemná podpora, jakou cítila s hlavní hrdinkou svého filmu Johankou, která maturuje a vylétá z problematického „hnízda“, aby naplno rozvinula své schopnosti, na něž kvůli ustupování handicapované Rosálce, dosud nebylo místo.

V závěru teoretické práce Kochová shrnuje konkrétní zkušenosti svých kolegů i své a předává tak rady dalším režisérům, kteří by chtěli podstoupit spolupráci s protagonisty s PAS – jednat s nimi jako rovný s rovným, být trpělivý a mít na natáčení dost času. Všichni oslovení dokumentaristé popisovali rychlou unavitelnost a nízkou frustrační toleranci svých protagonistů, která často vedla k jejich problémovému chování – v rozhovorech popsali, jak mu lze předcházet.

Práce Kochové obsahuje přehled všech citovaných zdrojů a je přiloženo i CD s kompletním přepisem rozhovorů se všemi režiséry. Text považuji za velmi přínosný nejen vzhledem k původnosti tématu ale i k osobní psychicky náročné volbě tématu a jeho preciznímu zpracování.

Marie-Magdalena Kochová prokázala schopnost samostatné tvůrčí činnosti v oblasti svého výzkumu a její práce splňuje požadavky standardně kladené na diplomové práce, proto bakalářskou teoretickou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení A.

RNDr. MgA. Alice Růžičková
vedoucí bakalářské teoretické práce

V Praze, 3. 9. 2022